

технології виробництва, устрою території відповідно до місцевих природних умов, з продуктивними і територіальними властивостями землі, її агроекологічним потенціалом.

Тільки в проекті землеустрою еколого-ландшафтний підхід з абстрактного перетворюється на реальний і виражається у формі науково обґрунтованої організації території.

УДК: 33232:504.03

К.С. Галушко – 2 курс 2 група магістр*
Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЕРОДОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ

Україна володіє вагомим природно-ресурсним потенціалом, ефективне використання якого дає можливість виробляти конкурентоспроможну на внутрішньому і зовнішньому ринках продукцію. Серед загальної кількості природних ресурсів України земельні ресурси займають особливе місце, зокрема, унікальні чорноземи справедливо вважаються джерелом державного багатства. На території України зосереджено близько 40% світових запасів чорноземів та інших родючих ґрунтів.

Основним критерієм сучасної господарської діяльності в межах агропромислового виробництва має бути одержання максимально можливої економічної вигоди при обов'язковому дотриманні екологічних вимог. Ось чому, при використанні земельних угідь необхідно дотримуватись екологоекономічних принципів організації раціонального землекористування, а саме: пріоритетності екологічних вимог над економічними інтересами; забезпечення рівних умов розвитку різних форм власності і господарювання на землі; цільового використання землі; підвищення економічної зацікавленості землекористувачів у проведенні землеохоронних робіт; небезкоштовність землекористування; економічного стимулювання землевласників і землекористувачів щодо екологічно безпечного використання землі.

Раціональне використання землі є обов'язковою екологічною вимогою, адже у Законі України "Про охорону навколишнього природного середовища" чітко зазначено, що раціональне використання і відтворення природних ресурсів є невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку України. Вимога раціонального використання землі відображена і в Земельному кодексі України, стаття 5 якого визначає забезпечення раціонального використання та охорони земель принципом земельного законодавства. Відповідно до Земельного кодексу України система раціонального використання земель повинна мати природоохоронний,

**Науковий керівник – доцент Макєєва Л.М.*

ресурсозберігаючий, відтворювальний характер і передбачати збереження ґрунтів, обмеження негативного впливу на них, а також на рослинний і тваринний світ, геологічні породи, водні джерела та інші компоненти навколишнього середовища. Кодексом визначений основний перелік заходів щодо охорони земель:

- раціональна організація території;
- збереження і підвищення родючості ґрунтів, а також поліпшення інших корисних властивостей землі;
- захист земель від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушування, ущільнення, забруднення відходами виробництва, хімічними і радіоактивними речовинами та від інших процесів руйнування;
- захист від заростання сільськогосподарських угідь чагарниками і дрібноліссям, інших процесів погіршення культуртехнічного стану земель;
- рекультивація порушених земель, заходи щодо підвищення їх родючості та поліпшення інших корисних властивостей землі;
- знімання, використання і збереження родючого шару ґрунту при проведенні робіт, пов'язаних із порушенням земель;
- тимчасова консервація деградованих сільськогосподарських угідь, якщо іншими способами неможливо відновити родючість ґрунтів.

Проте, і Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» і Земельний кодекс не дають чіткого визначення поняття «раціональне використання землі», що обумовлює необхідність поглиблення наукових розробок щодо цієї категорії.

Важливим кроком щодо вирішення даної проблеми була розробка науковцями Держкомзему та Інституту агроекології та біотехнології УААН «Положення про механізм економічного стимулювання власників землі та землекористувачів у галузі охорони земель та санкції при погіршенні якісного стану земель». З метою забезпечення ефективного використання землі, природа якої характеризується двоїстістю (вона є природним і економічним ресурсом), Русан В.М. пропонує враховувати

еколого-економічний механізм раціонального сільськогосподарського землекористування. До економічної складової автор відносить всі регулятори впливу на землекористувачів, метою яких є стимулювання їх діяльності до раціонального використання земельних ресурсів. Завданням екологічної складової автор визначає «формування ощадливого ставлення до такого унікального природного ресурсу, як земля». Русан В.М. визначив сукупність економічних та екологічних заходів щодо регулювання взаємозв'язків між природою і суспільством з приводу використання землі в економічній сфері одночасно як предмет і засіб праці та природний ресурс

Наведені екологічні та економічні заходи формування раціонального сільськогосподарського землекористування повинні враховувати специфіку місцевих ґрунтово-кліматичних особливостей та регіональну спеціалізацію сільського господарства. Крім того, зазначений механізм буде дієвим тільки

тоді, коли ґрунтуватиметься на наступних принципах, визначених провідними науковцями України:

- пріоритетність екологічної складової над економічною, екологічних критеріїв, показників і вимог над економічними;
- інтеграція економічного й екологічного підходів до розвитку та розміщення агропромислового виробництва;
- раціональне поєднання галузевого та територіального землекористування, встановлення відповідальності за розв'язання ресурсно-екологічних проблем на землекористувачів і забруднювачів, місцеві органи державної влади й управління;
- ефективне використання ринкових і державних економічних інструментів та адміністративних важелів регулювання екологічних відносин у землекористуванні.

Варто підкреслити, що раціональне використання земельних ресурсів має соціальне значення, адже стратегічним завданням, яке стоїть перед нашою державою є перехід агропромислового комплексу на шлях екологічно безпечного розвитку у напрямку підвищення рівня продовольчої безпеки держави на основі нарощування виробництва власних продуктів харчування у достатній кількості, поліпшення їх якісних характеристик, а також забезпечення більшої доступності кожної людини до продовольчих ресурсів для здорового харчування, бо здоров'я нації забезпечує добробут суспільства та високий рівень розвитку держави.

УДК: 332.33:504.062

Д.А. Гнетєв - магістр *

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Ефективний розвиток сільського господарства України значною мірою залежить від принципових змін у земельних відносинах. Земельна реформа, як невід'ємна складова аграрної реформи, має важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки та підвищення добробуту населення країни [1].

У період здійснення аграрної реформи оренда виступає основою формування земельних відносин, однією з форм реалізації права власності селян-власників паїв і вагомим елементом їх соціального захисту в умовах високотоварного виробництва. Оренда землі, замість її купівлі, забезпечує орендареві істотну економію стартових коштів, дозволяє швидше пристосуватися до коливань ринкової кон'юнктури та проявити свої кращі підприємницькі риси [2].

* Науковий керівник – канд.н. держ. упр., доцент *Макєєва Л.М.*